

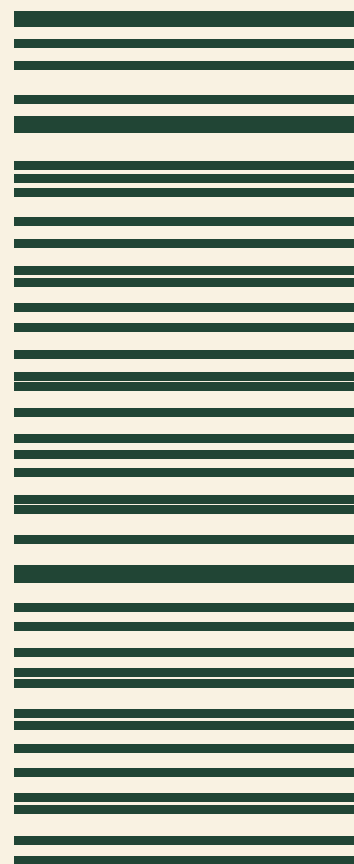
MUSEUM

Firar
20
år

SKOLMATSAKADEMIN

80 ÅR

ENTRÉBILJETT

Skolmatsakademin museum

Biljetten gäller för en tur på utställningen:
Skolmatens 80-årskalas!

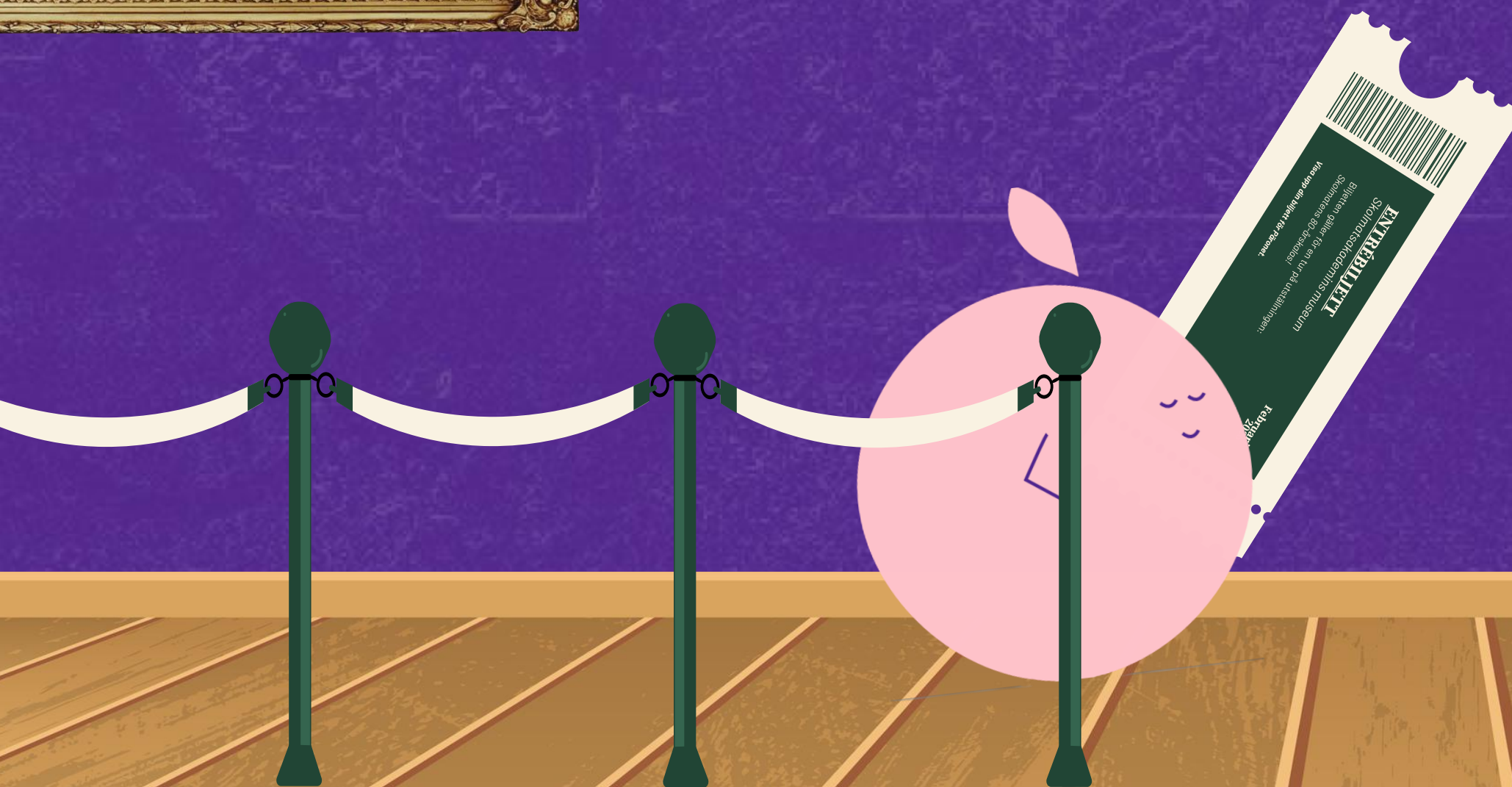
Visa upp din biljett för det gula Päronet.

**Februari
2026**

Varmt välkommen,
kan jag få se din
biljett, tack?

UTSTÄLLNINGEN
STARTAR HÄR...

Skolmaten fyller 80 år!

Under 1940-talet lades grunden för skolmaten som vi känner den idag. Men skolmaten går att spåra ännu tidigare i historien. Vi behöver backa ända till 1800-talet. Det var bara de allra fattigaste barnen som fick skolmat, den bestod ofta enkel mat, så som gröt och mjölk. Det såg alltså inte alls ut som det gör idag och det var ingen självklarhet att alla skulle få skolmat.

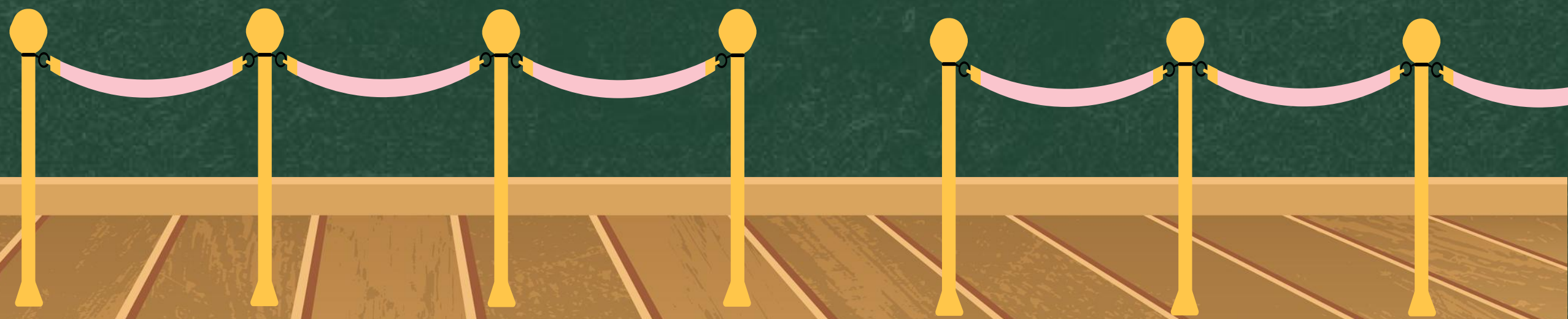
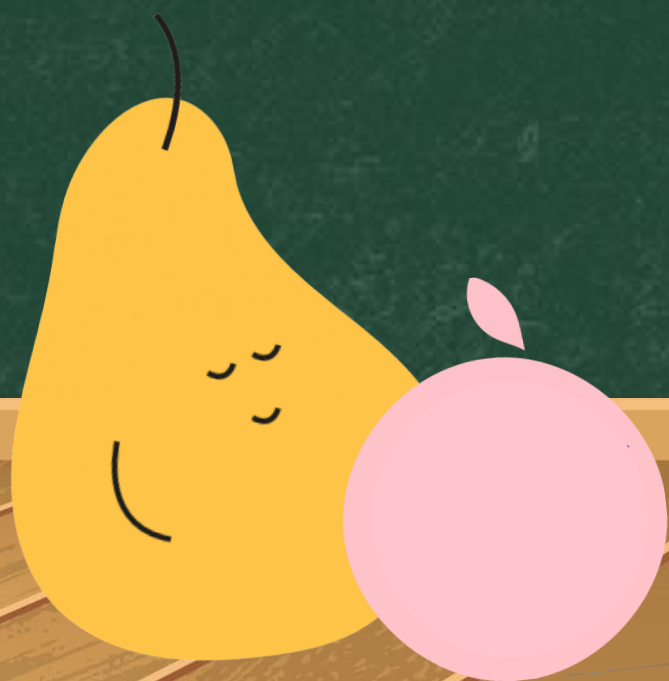
Vi börjar från början

Tidigt 1900-tal skulle fler barn få skolmat. Men ansvaret låg på skolorna själva. Staten kunde ge bidrag till skolorna, men det var ämnat till barnen med störst behov av en kostnadsfri skolmåltid. Vid den här tiden var det ungefär en av tio elever som fick mat i skolan.

1946

2026

1946

2026

År 1946 är ett viktigt årtal...

...för detta år blir skolmaten kostnadsfri för alla som redan serveras skolmat i sin skola. Staten ger bidrag till skolan men de behöver uppfylla vissa krav:

- Eleverna ska få en varm rätt, smör, bröd & mjölk
- Skolbеспisningen får hygienkrav
- Eleverna ska lära sig bordsskick och goda matvanor

Vi stannar en stund på 40-talet...

...och tittar på hur en skolmåltid skulle kunna se ut vid den här tiden. Den varma rätten som serverades kunde bestå av en varm kålsoppa med potatis, rotsaker och fläsk. Till det serverades knäckebröd, smör och mjölk.

1946

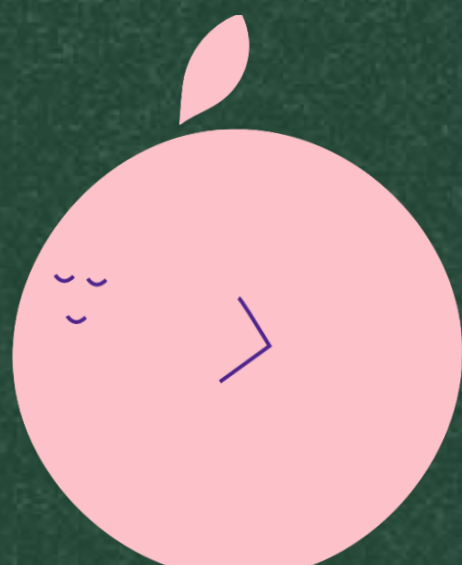
2026

Från 40-talet fram till 60-talet ökade...

...antalet elever som fick skolmat i sin skola och i slutet av 60-talet fick 50% av landets elever kostnadsfri skolmat. Skolmatsalar rustades upp, råd och rekommendationer om bra, billiga och lättlagade skolmaträtter nådde skolorna.

Under den här tiden drar staten in sitt bidrag till skolorna för skolmaten och kommunerna tar över ansvaret.

1969 får 90%...

...av alla elever skolmat serverad
i sin skola!

Och vid 1970 serverar samtliga
kommuner skolmat i Sverige.

Oooh!

Men när vi närmar oss slutet av 70-talet börjar kvaliteten på skolmaten bli sämre. Det serveras mer färdiglagad mat och...

...vissa elever behöver till och med äta med papperstallrikar och plastbestick och under...

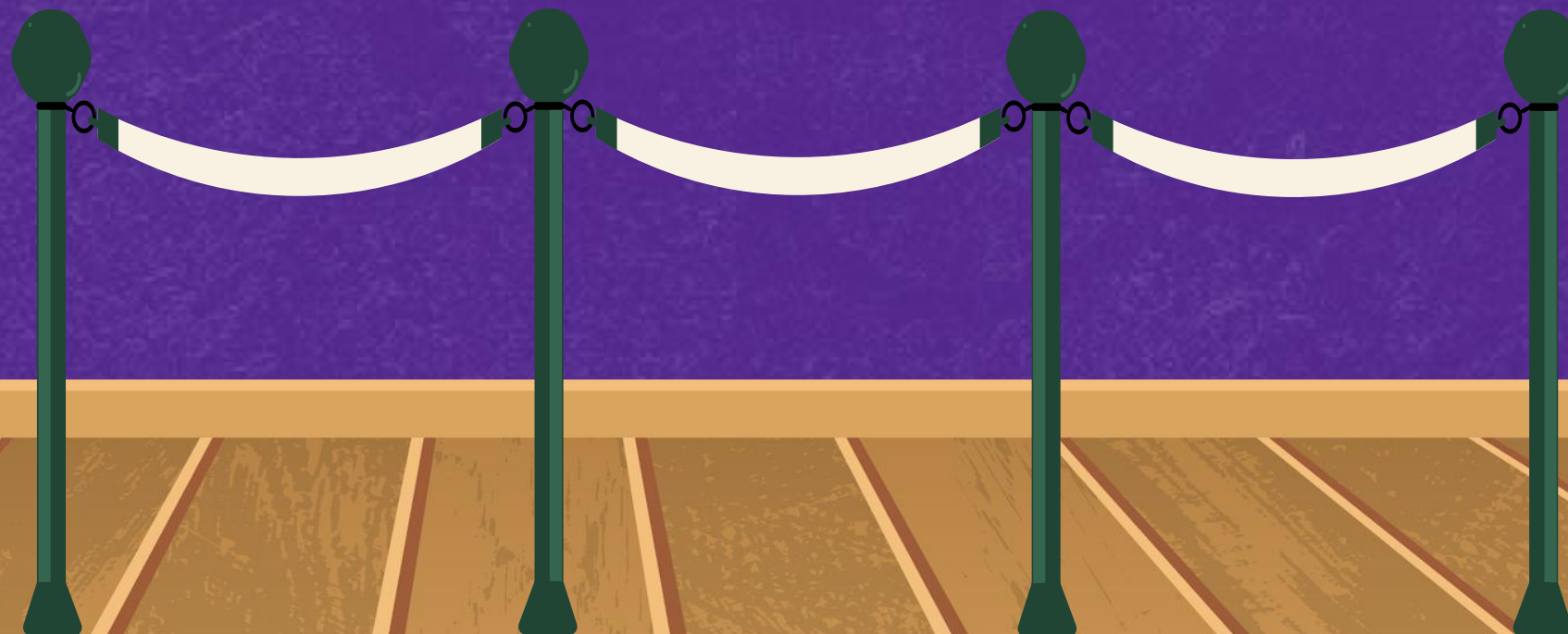
...80-talet stiger matpriserna, vilket gör att kvaliteten och matvariationen begränsas ännu mer.

Hänger du med?

Nu är vi framme vid 1997, ett viktigt årtal...

...för nu blir det lag på att alla elever som går obligatorisk skolgång ska serveras en kostnadsfri skolmåltid. Chili con carne, fisk med potatis och kall sås! De är fortfarande favoriträtter för många.

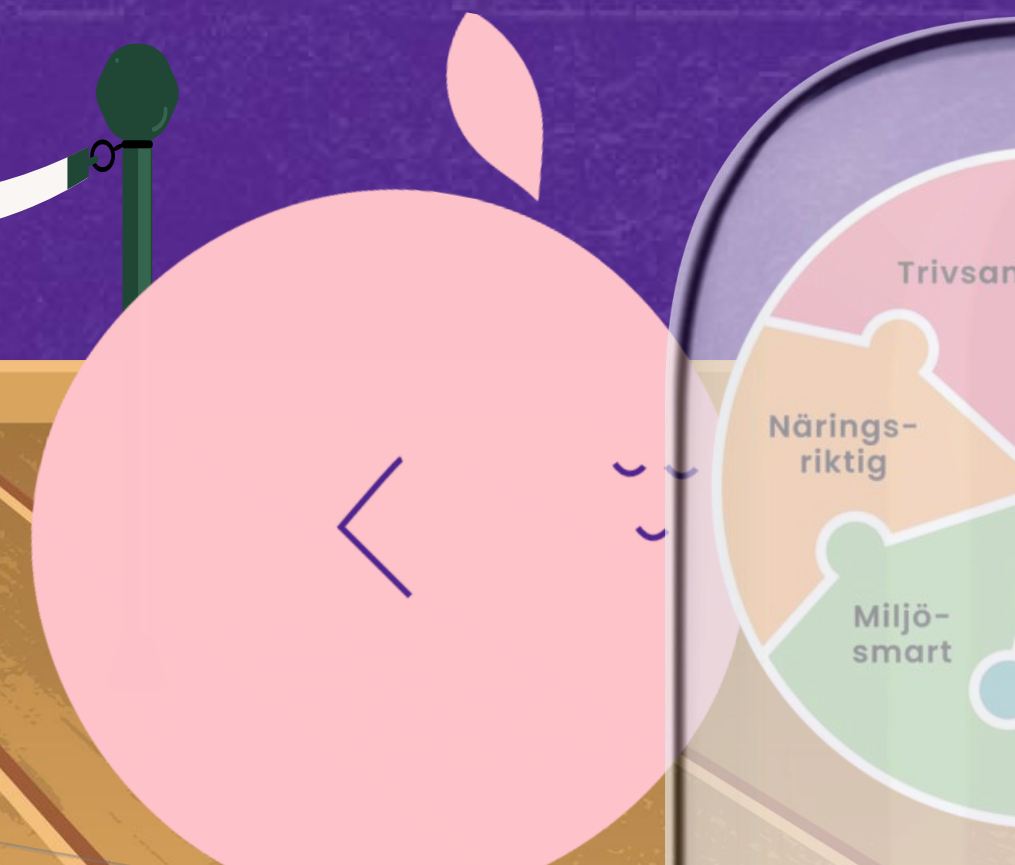
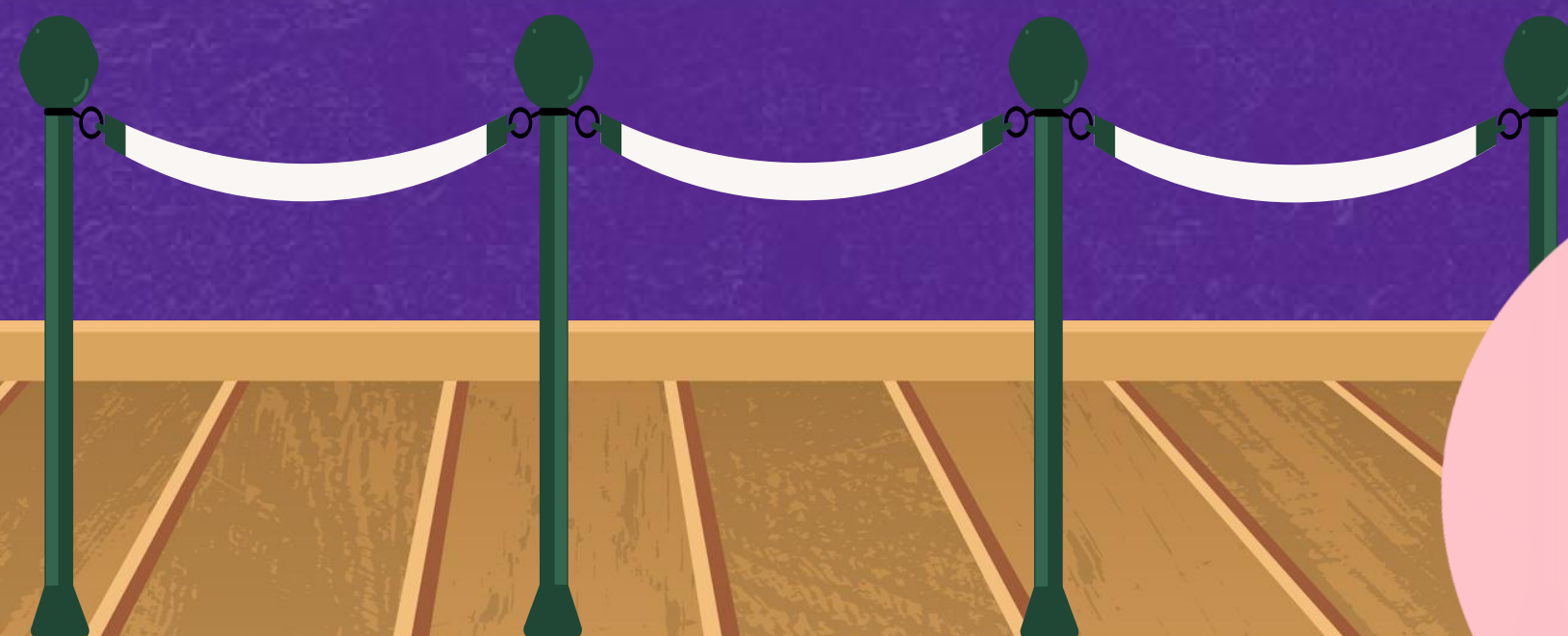
Och 10 år senare grundas...

Skolmatsakademin! Så här säger Berit som var med och utvecklade initiativet:

“Maten är det viktiga bränsle som är nödvändigt för att barnen ska ha goda förutsättningar att ta till sig de kunskaper och färdigheter som pedagogerna erbjuder.”

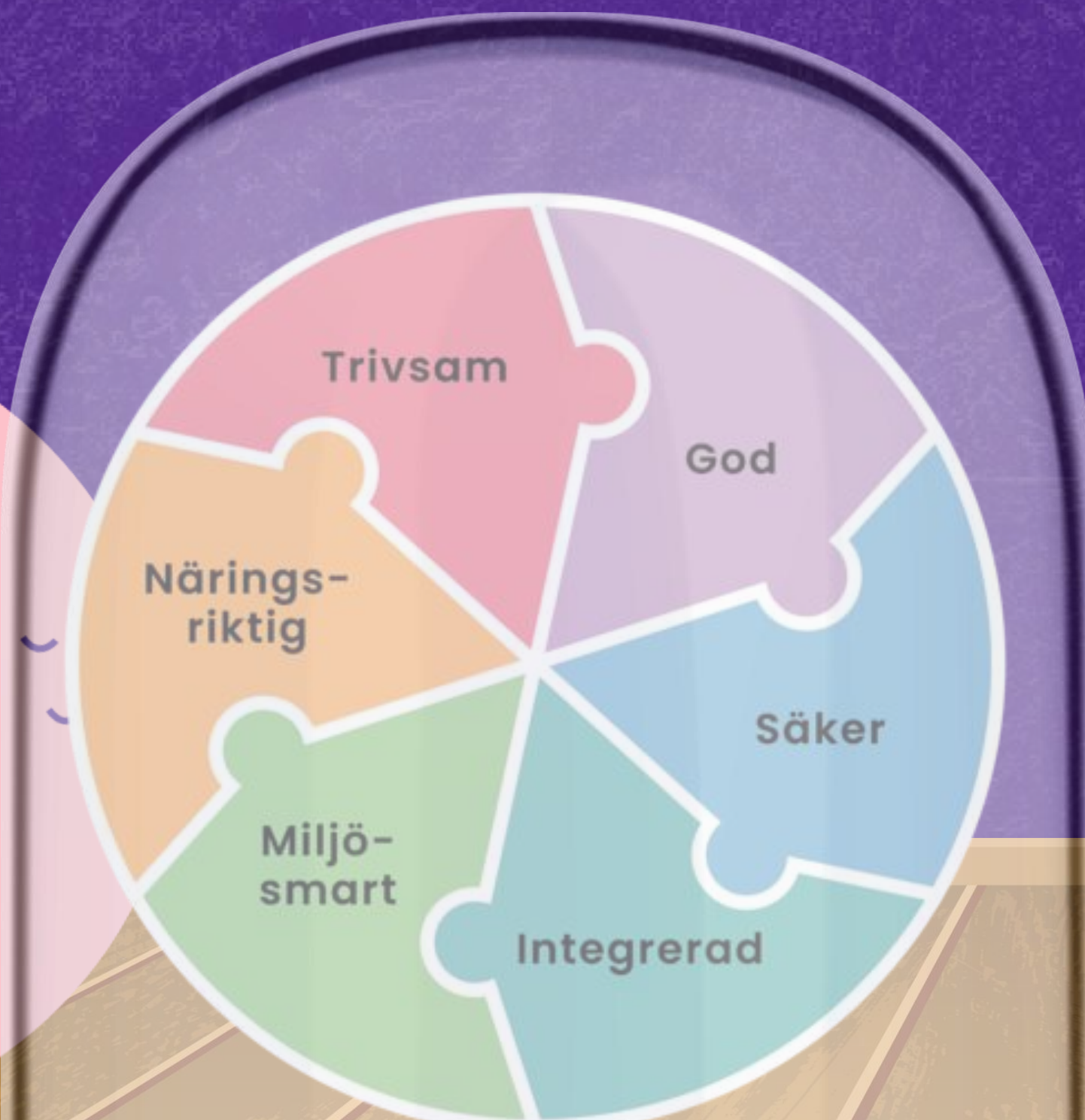
2006

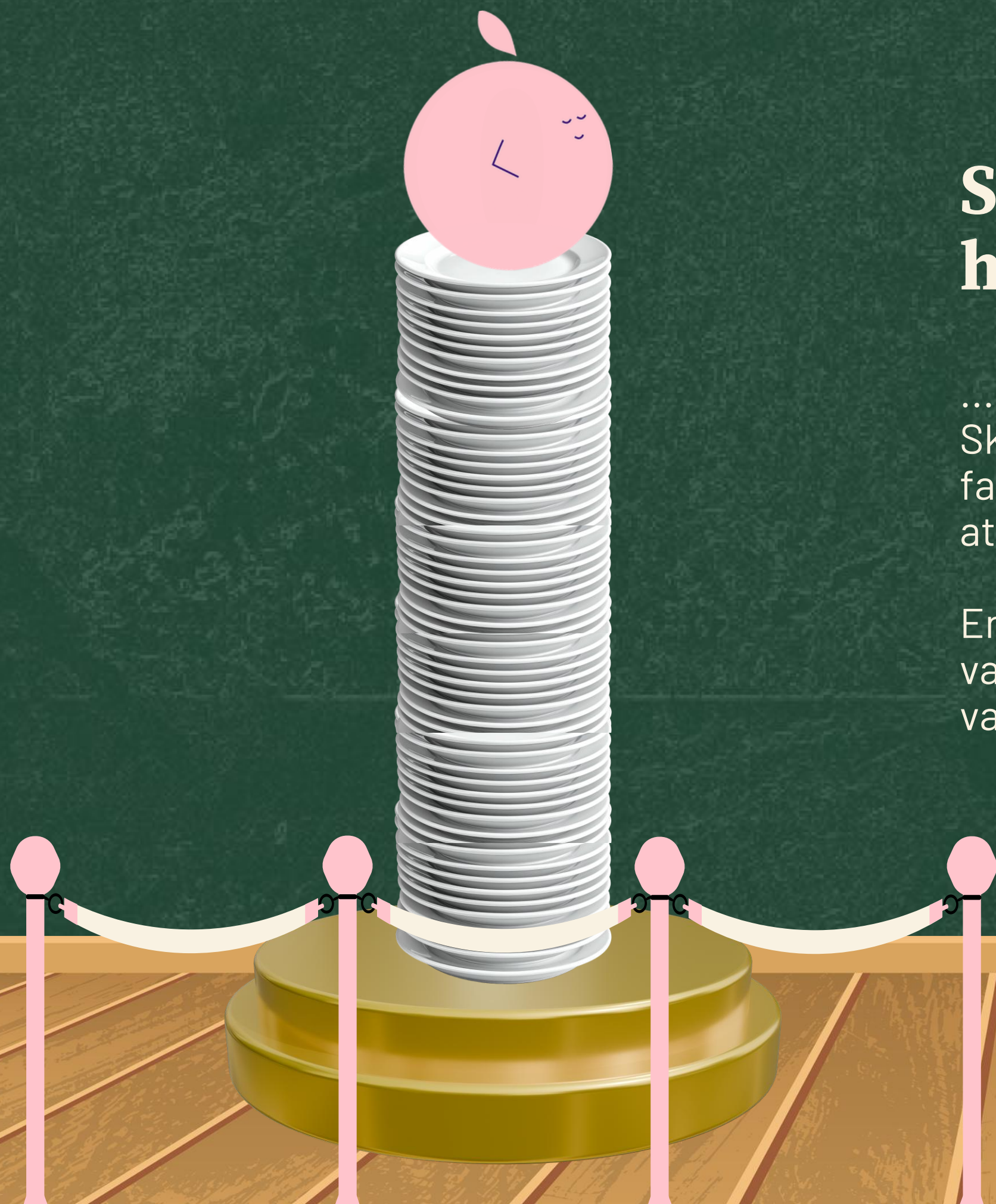

År 2011 sker ännu en lagförändring...

...förutom att skolmaten ska vara kostnadsfri ska den också vara näringsriktig.

Livsmedelsverket lanserar också "måltidsmodellen". Den beskriver alla aspekter som är viktiga med skolmåltiden och den är uppdelad i 6 pusselbitar!

Skolmaten ska vara dagens höjdpunkt och ca 1,4 miljoner...

...skolmåltider serveras en vanlig skoldag.
Skolmaten handlar inte bara om att äta. Det är
faktiskt en av de platser på skolan där du har chans
att se hur demokrati utövas i verkligheten.

Enligt Barnkonventionen har elever rätt att säga
vad de tycker i allt som rör dem. Maten de äter
varje skoldag rör dem allra högsta grad!

Skolmaten handlar om mer än bara mättnad, den vilar på en **demokratisk** grund där elevers röst är viktig.

Elever har rätt att **påverka**. Vuxna ska lyssna på idéer, förklara beslut om t.ex. budget och visa resultat av elevernas förslag.

Genom **elev- eller måltidsråd** kan elever påverka allt från menyn, matsvinn till trivsel och känsla i matsalen.

Elever får **vara med** och planera måltider eller testa på att vara måltidsvärd. Matsalen ska vara en trygg plats där alla känner sig välkomna.

Nu är vi framme vid 2026 och...

...idag är skolmaten en självklarhet.
Skolmåltiden betyder så mycket mer än det
som är på tallriken.

Idag erbjuder till exempel majoriteten av
skolorna vegetariska och klimatvänliga rätter
för alla, ofta tillsammans med en stor
salladsmeny.

Det viktigaste 80-årskalaset firas i år!

Tänk vad långt vi har kommit och det var inte bättre förr! Nu vet vi att skolmåltiden påverkar inläring, koncentration, matvanor, hälsa, klimat och miljö.

Det bidrar också till jämlikhet eftersom alla, oavsett bakgrund, får en kostnadsfri näringsriktig måltid.

Tack för ditt besök!

Tillsammans fortsätter vi
att utveckla skolmaten.

